

УДК 378.14
С.В.Голочко
ВП НУБіП України
"Ніжинський агротехнічний інститут"

ОСОБЛИВОСТІ Й ПРОБЛЕМИ ТЕСТУВАННЯ У ВИЩІЙ АГРАРНІЙ ОСВІТІ

У статті зроблено аналіз наявних у системі вищої аграрної освіти проблем розробки викладачами пакетів тестових завдань та методики проведення тестування.

Ключові слова: *якість вищої освіти, контроль у навчальному процесі, тест, тестування.*

Постановка проблеми з загальному вигляді. Розвиток теорії і практики оцінки досягнень тих, хто навчається, і моніторингу якості діяльності навчальних закладів – важлива проблема сьогодення. Контроль у навчальному процесі є необхідним елементом, який має багато способів оцінювання. Найбільш поширеними й досі залишаються спостереження, усна перевірка знань (опитування), письмова перевірка знань (письмові роботи), співбесіди у вигляді інтерв'ю. Однак нині у вищих навчальних закладах при діагностиці освітньо-професійної підготовки студентів все частіше застосовується тестовий контроль знань, використання якого є ефективним методом виявлення рівня знань, умінь і навичок студентів.

Метою нашого дослідження є проаналізувати наявні в системі вищої аграрної освіти проблеми розробки викладачами спеціальних дисциплін пакетів тестових завдань.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науково-педагогічна література дає таке визначення поняття «*тест*» (*test*) у перекладі з англійської – *іспит, випробування*.

Тест – стандартизована психодіагностична методика, яка призначена для встановлення кількісних і якісних індивідуально-психологічних відзнак (види: тест досягнень, інтелекту, педагогічний, критеріально орієнтовані тести, психометричні, ситуаційний, тести професійної компетентності). Це система завдань специфічної форми, певного змісту, із поступовим підвищенням складності, що дає змогу якісно оцінити структуру й виміряти рівень знань та вмінь.

Тестування або тестовий контроль – це процедура визначення рівня підготовки фахівців у певній галузі знань, психологічного, фізичного та розумового стану, професійної придатності, обдарованості та інших якостей особистості за допомогою системи спеціально підготовлених завдань.

Як форма педагогічних вимірів знань тести мають **позитивні** (висока об'єктивність процесу виміру й інтерпретації результатів; можливість забезпечення високої стандартизації умов вимірювання; кількісні критерії оцінювання – наявність кількісних показників для визначення повноти та глибини засвоєння матеріалу, незначні затрати часу на виміри у великих групах студентів; рівні вимоги до знань та умінь фахівця шляхом використання в тесті завдань однакової складності, обсягу та змісту) й **негативні** (значні затрати часу на первинну підготовку якісних матеріалів для проведення вимірів; мала кількість спеціалістів із тестування в системі освіти, що уповільнить процес переходу на сучасне тестування; заміна підручників, розрахованих на усне опитування, новими, орієнтованими на тестову форму перевірки знань; деякі тести припускають можливість угадування; слухач може забути факти, які слід використовувати у відповіді, або згадати їх, переглядаючи перелік можливих відповідей на завдання тесту) ознаки.

Упровадження сучасних методів контролю та оцінки в практику навчання аграрних вищих навчальних закладів дає змогу зробити навчання ефективним та наблизити його до світових стандартів. Проблему оцінювання знань студентів, обґрунтування ефективності тестових методик контролю досліджували у вітчизняній науці І. Алексейчук, Н. Тализіна, В. Бочарникова, Н. Шиян. В аграрній вищій освіті вона стала об'єктом вивчення П. Лузана, В. Ільїна, Я. Рудика.

Малодослідженою нині залишається проблема вдосконалення педагогічної діяльності викладача-аграрника з урахуванням вимог сьогодення, специфіки навчання дорослих людей з вищою освітою та досвідом практичної фахової, методичної та педагогічної діяльності.

Виклад основного матеріалу досліджень.

Викладач спеціальних дисциплін аграрного ВНЗ – це спеціаліст, призначений для роботи в навчальному закладі, системі підвищення кваліфікації та перекваліфікації кадрів агропромислового виробництва, науково-дослідних інститутах, навчально-курсівих комбінатах, центрах зайнятості та комерційних освітніх структурах. При цьому поняття викладач спеціальних

дисциплін у даному випадку є тотожним поняттю інженер-педагог і включає, з однієї сторони, практичну діяльність суб'єкта, а з іншої сторони – технічні дисципліни (загальнотехнічні й спеціальні). Однією із найсуттєвіших умов формування методичної компетентності викладачів спеціальних дисциплін, на нашу думку, є сукупність знань, умінь і навичок з певної дисципліни та методики її викладання, котрі й визначають результативність професійної праці.

Недоліком підготовки даних фахівців є відсутність у них системи педагогічних, психологічних, методичних знань, оскільки навчання в аспірантурі не передбачає такої підготовки. Тож перевірка якості педагогічного персоналу повинна містити, на нашу думку, крім визначення рівня фахової компетентності (знання з фаху, предмета), ґрунтовну психолого-педагогічну й методичну компетентність викладача. Адже наявність глибоких (академічних) знань із дисципліни – свідчення того, що людина – фахівець у певній галузі знань. Відсутність педагогічної, психологічної, методичної підготовки часто зводить нанівець усі навчальні старання педагога, який не здатен «трансформувати» фахові знання в навчальні й передати їх студентіві.

Великою проблемою для викладачів спеціальних дисциплін нині стало створення на належному методичному рівні пакетів тестових завдань, оскільки ні навчання в аспірантурі, ні здобуття освіти в педагогічних закладах, на педагогічних факультетах не передбачало вивчення методики складання тестових завдань. Знання типології тестових завдань (завдання з вільним складанням відповідей (відкриті завдання); завдання з наданими відповідями (закриті завдання)), вільне володіння термінологічним апаратом, забезпечення необхідної якості створених тестів відповідно до вимог валідності, надійності й простоти потребує від педагога постійного самовдосконалення, самоосвіти. Специфіка спеціальних дисциплін полягає в тому, що даний пакет тестових завдань повинен містити малюнки, графіки, схеми, на яких розглядаються об'єкти або технології, які мають як спільні, так й індивідуальні властивості: різні технології вирощування с.-г. культур, симптоми хвороб, конструктивні елементи машин і т.ін. А це вже вимагає, окрім знань методики складання тестів, ще й вільне й досконале володіння комп'ютером, що для фахівців зі стажем у передпенсійному віці є значною проблемою. Тому це часто викликає супротив, і деякі з викладачів спеціальних дисциплін і досі свідомо уникають тестового контролю знань, використовуючи для перевірки знань старі методи: усне опитування за екзаменаційними питаннями, письмові колоквиуми та ін.

Як підтверджує досвід, серед засобів об'єктивного контролю найбільш науково обґрунтованим є метод тестування із залученням технічних засобів. Для розробки й упровадження цих засобів у системі аграрної освіти необхідно: провести науково-дослідні розробки зі створення тестів і шкал оцінювання, які б мали достатню диференціюючу здатність; здолати пасивний опір всіх, хто причетний до контролю.

Тож важливим напрямком навчально-методичної роботи викладачів спеціальних дисциплін аграрних вищих навчальних закладів є розробка тестових систем комп'ютерної перевірки знань: різнорівневих тестів перевірки вхідних, поточних і підсумкових знань [3,5,8]. Педагоги повинні видати як текстові варіанти тестів, так і створити електронні системи тестування, які мають бути розміщені в складі інтерактивних комплексів навчально-методичного забезпечення дисципліни. З метою активізації процесу навчання, зменшення часового навантаження викладача під час створення пакету тестових завдань, який у паперовому вигляді повинен мати не менше 30 варіантів, автоматизоване тестування шляхом вибору випадкових варіантів питань створює більш об'єктивні умови для студентів під час проведення модульного чи підсумкового контролю знань. Для визначення рівня знань, умінь та навичок студентів-випускників слід створити тестові варіанти комплексних кваліфікаційних завдань кількох рівнів, які будуть використовуватися на державному екзамені та бакалаврських випускних екзаменах із фаху.

«...Комп'ютерна система тестування має забезпечувати такі можливості: проведення окремого тестування за кількома темами в межах одного тесту; реалізація екзаменаційного режиму – забезпечення випадкової вибірки заданої кількості питань із повного тесту; введення обмежень на допустимий час тестування; представлення питання малюнком, аудіо- чи відео фрагментом; проведення як відкритого варіанта тестування (користувачу показуються результати його тестування), так і закритого (без надання результатів); вибір режиму тестування – без повернення (у режимі контролю знань) або з поверненням (у режимі навчання) до попередніх питань; реагування на відповідь користувача в режимі навчання: «Відповідь правильна», «Відповідь неправильна»; супроводження питання підказкою (якщо користувач у режимі навчання відповів неправильно, то дається інформація, що наводить на думку, або правильна відповідь);

відображення для користувача контрольної інформації про кількість питань у тесті, номер поточного питання, кількість правильних відповідей, запас часу, що залишився, і т. ін. [8, с. 181].

Висновки. Отже, спираючись на дослідження українських науковців [3,5,6] та власний досвід, доходимо висновку, що викладачі спеціальних дисциплін аграрних вищих навчальних закладів, як і будь-який інший сучасний педагог, повинні вміти працювати за комп'ютером, мати знання та навички створення тестових завдань і тестів різного типу та різного рівня узагальнення навчального матеріалу; володіти методикою підготовки та проведення тестування, уміти користуватися кількома програмами-оболонками тест-систем та вносити зміни до їх інформаційного наповнення; уміти користуватися вбудованою базою даних тесту-системи для отримання й аналізу результатів тестування окремого студента чи цілої групи з певної теми або за певний період навчання; уміти створювати, підтримувати й користуватися власною нескладною базою даних результатів тестування студентів.

1. Аванесов В.С. Основы научной организации педагогического контроля в высшей школе / В.С. Аванесов – М.: Издательство МИСиС, 1989.
2. Алексейчук І.С. Про технологію створення системи тестування / І.С. Алексейчук // Нові технології навчання: Науково-методичний збірник. – К.: НМЦВД, 2000.
3. Атанов Г.О. Знання як засіб навчання: Навчальний посібник / Г.О. Атанов. – К.: Кондор, 2008.
4. Дорошенко Ю., Ротаєнко П., Семенюк Н. Педагогічна діагностика та оцінювання результатів тестування / Ю. Дорошенко, П.Ротаєнко, Н.Семенюк // Завуч. – 2005. – № 20-21 – С 56-60.
5. Дуженков В.Д., Панасюк Т.І. Деякі аспекти методики складання тестових завдань / В.Д. Дуженков, Т.І. Панасюк // Організація навчально-виховного процесу. – 2006. – Випуск 8 – С 104-109.
6. Лузан П.Г., Ільїн В.В., Рудик Я.М., Лисенко В.П., Зазимко О.В. Методика підготовки та проведення тестового контролю успішності навчання студентів (методичний посібник для науково-педагогічних працівників вищих аграрних навчальних закладів) / П.Г. Лузан, В.В.Ільїн, Я.М. Рудик, В.П. Лисенко, О.В. Зазимко. – К.: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2009.
7. Розновець О.І., Сперанський В.О., Волощук Л.А. Можливості сучасних систем автоматизованого тестування для проведення модульного контролю знань / О.І.Розновець, В.О.Сперанський, Л.А. Волощук // Проблеми освіти: Наук.-метод. зб./ НМЦ ВО МОН України. К., 2005. – Вип.45: Болонський процес в Україні. – Ч.1. – С. 179-183.
8. Толочко С.В. Етапи та рівні сформованості методичної компетентності викладачів спеціальних дисциплін вищих аграрних навчальних закладів / С.В.Толочко // Наукові записки. Серія: Психолого-педагогічні науки (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / За заг. ред. проф. Є.І. Коваленко. – Ніжин: Видавництво НДУ ім.М.Гоголя, 2008. – С.39– 44.